

امید باز یافته

سینمای آندری تارکوفسکی

بابک احمدی

نشر مرکز

فهرست

درآمد / ۱

۱. فراتر از آن چه هست / ۵

۲. واقعیت و تاویل / ۶

۳. تارکوفسکی و سینمای روسیه / ۴۹

۴. شاعران سینما / ۹۳

۵. در تاریکی شکل می‌گیرند / ۱۳۳

۶. از نوشتار تا فیلم / ۱۳۴

۷. ساختار فیلم‌ها / ۱۷۱

۸. آن همه دنیا / ۲۵۱

۹. ایمان و فاجعه / ۲۵۲

۱۰. دنیاهای تارکوفسکی / ۲۹۳

پیوست‌ها / ۳۶۵

۱. پیوست زندگی تارکوفسکی / ۳۶۶

۲. برگزیده‌ی دفتر خاطره‌ها / ۳۸۹

۳. گفت‌وگو با تارکوفسکی / ۴۱۵

۴. فیلم‌ها و کتاب‌ها / ۴۲۶

۵. شعرها و عکس‌ها / ۴۳۱

۶. نمایه‌ها / ۴۴۵

درآمد

آندری تارکوفسکی می‌گفت که هنرمند به پیامبر پوشکین همانند است، چرا که زیبایی را همراه با آیینی اخلاقی می‌آفریند. شاید این حکم را شرط آفرینش هنری ندانید، اما نمی‌توانید منکر شوید که خود تارکوفسکی چنان هنرمندی بود. فیلم‌هایش از راه دقت به ژرفنای رنج‌های آدمی زنگ کلام پیامبران را یافته‌اند، و به همین دلیل چنین زیبايند. در گفته‌ی دیگر او نیز می‌توان پژوهاک «پیامبر» پوشکین را باز یافت: «هنرمند به جای همه‌ی کسانی سخن می‌گوید که خود توانایی سخن گفتن ندارند». این کلام سینماگری است که تا زنده بود، حاکمان کشورش او را «سرآمدگرا»، «فرمالیست» و «گریزان از آرمان‌های مردمی» می‌خواندند. مهاجرت واپسین سال‌های زندگی‌اش، که خانه و وطن خود را ترک کرد و به غربت رفت، و تنهایی درونی رنج‌باری که عمری تحمل کرد، او را باری دیگر به پیامبر آن شاعر همانند می‌کنند که «چشم‌هایش از اندوه رانده شدن و بی‌کسی می‌درخشیدند».

اندیشه‌ی نگارش کتاب تارکوفسکی چهاردهم دی ۱۳۶۵ شکل گرفت. آن شب، یکی از شب‌های جنگ و تنهایی، شنیدم که تارکوفسکی، هفته‌ای